

Sukupuolten tasa-arvo yliopistoissa ja tutkijanuralla

VTT Liisa Husu
liisa.husu@hanken.fi

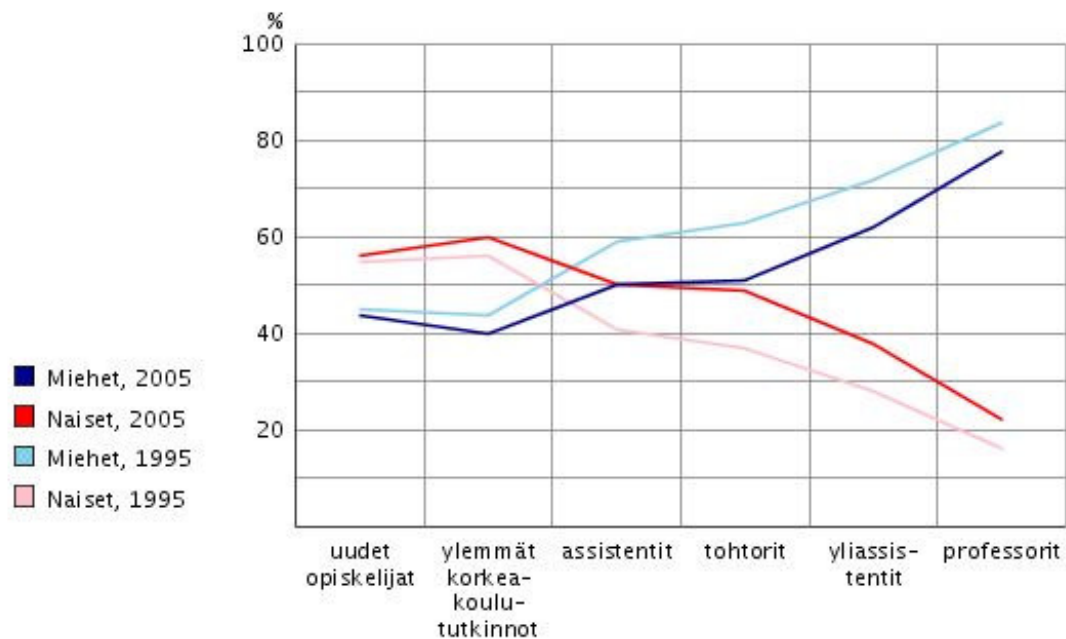
Hanken, Svenska Handelshögskolan
Företagsledning och organisation

Seminaari naiset fysikaalisissa ja matemaattisissa tieteissä 29.9.2008
Helsingin yliopisto, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Naisia tieteentekijöinä 4000 vuotta

- ◆ **4000 years of women in science** -
Alabaman yliopiston verkkosivusto
naisista tieteen historiassa
- ◆ **En Hedu' Anna** (n. 2434 eaa.)
tieteenhistorian toinen nimeltä kirjattu
henkilö, ensimmäinen tieteentekijäksi
kirjattu nainen
- ◆ Tähtitieteilijä ja Kuun jumalattaren
ylipapitar Babyloniassa
- ◆ <http://www.astr.ua.edu/4000WS/>

Naiset suomalaisissa yliopistoissa: uudet opiskelijat, tutkinnot, virat 1995-2005

Suomi: naiset tutkijoina 80-luvulta 2000-luvulle

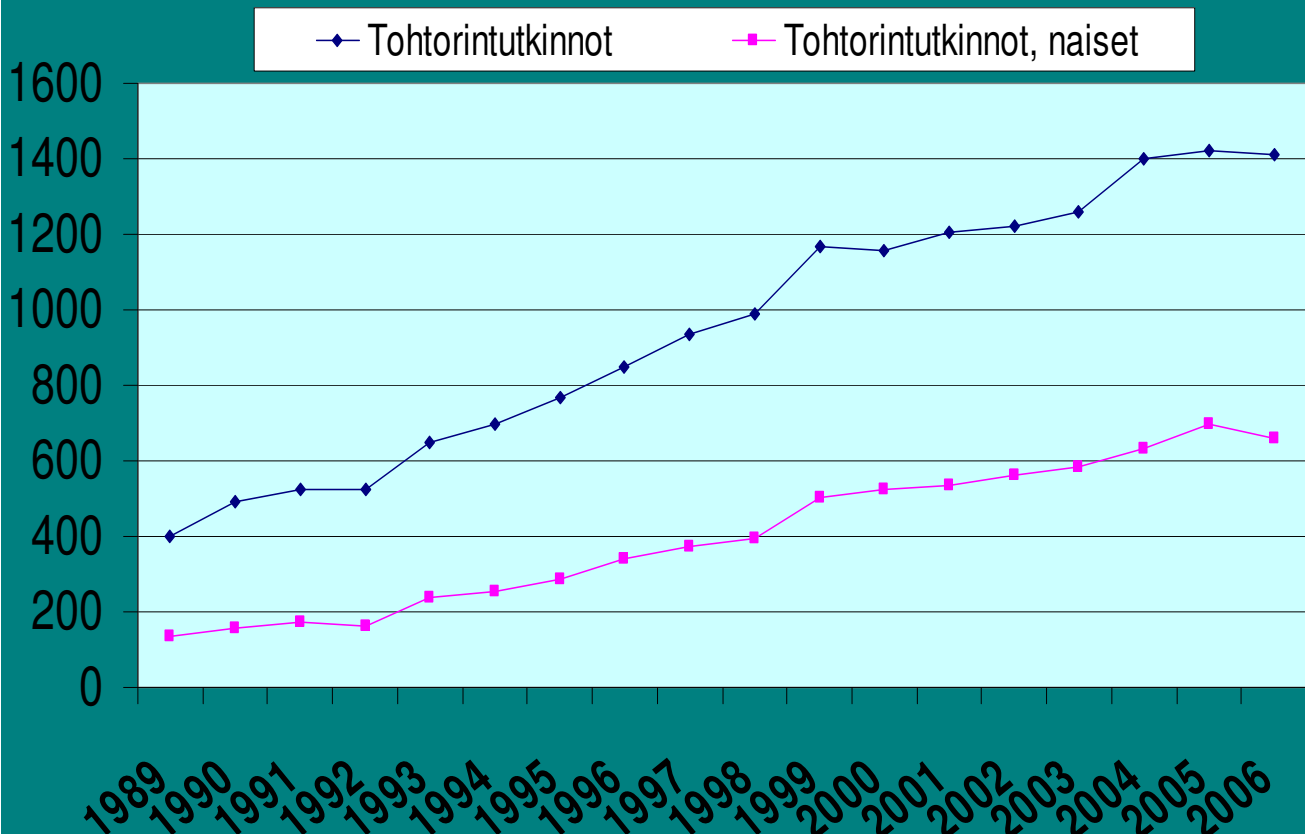
- ◆ Perustutkinnon (ylempi kk. tutk.) suorittaneista
42 % → 60 % (2006)
- ◆ Licensiaatin tutkinnon suorittaneista
25 % → 48 % (2006)
- ◆ Tohtorintutkinnon suorittaneista
16% → 47 % (2006)

...1980 → 2007

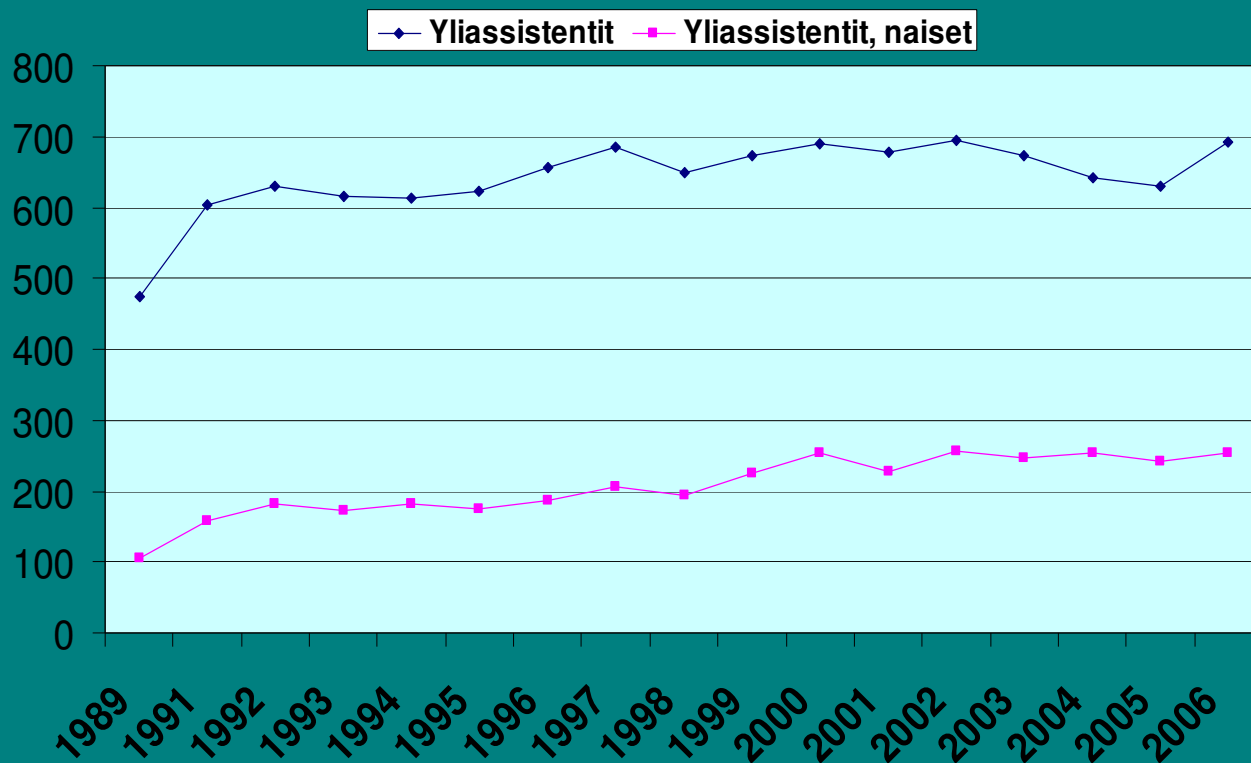
- ◆ assistenteista
28 % (1980) → 52 % (2006)
- ◆ yliassistentteista
19 % (1980) → 37 % (2006)
- ◆ lehtoreista
32 % (1980) → 50 % (2006)
- ◆ professoreista
7 % (1980) → 23 % (2006)

(lähde: KOTA)

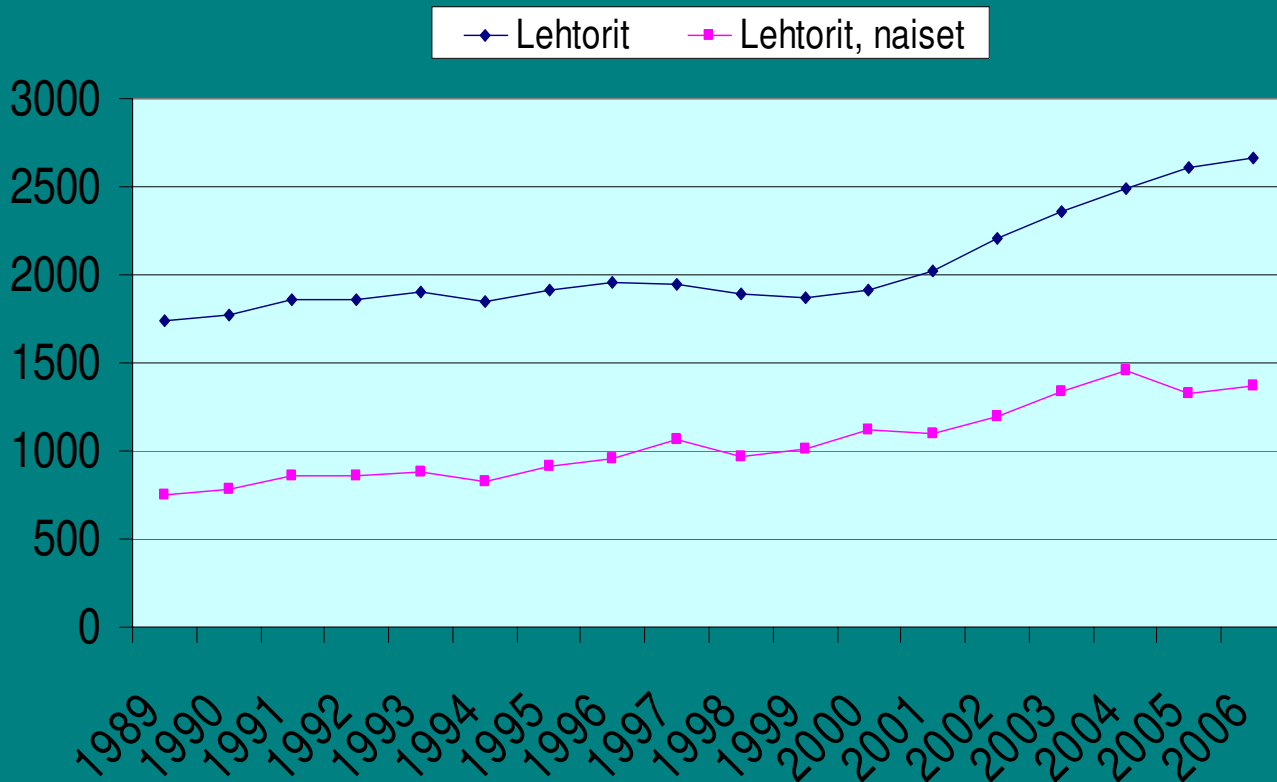
Tohtorintutkinnot 1989-2006 (lähde: KOTA)

Yliassistentit 1989 - 2006, kaikki yliopistot ja alat (lähde: KOTA)

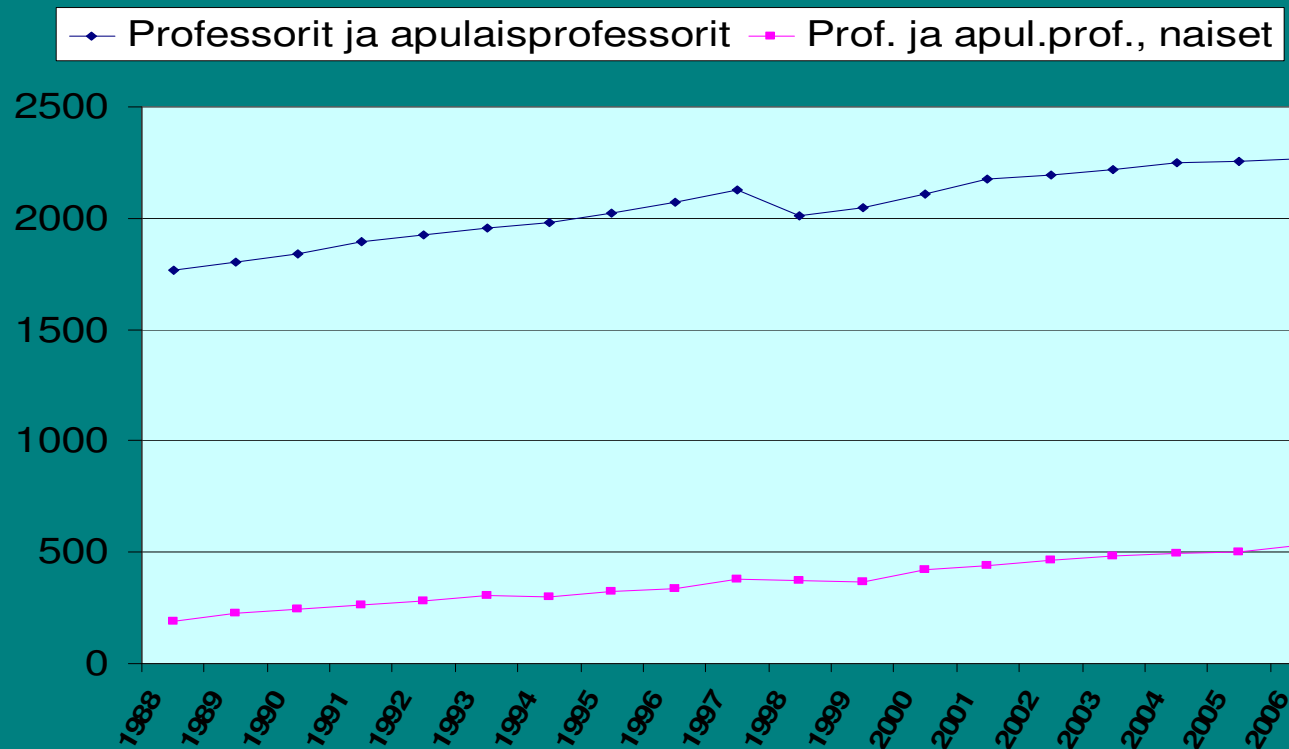

Lehtorit 1989-2006, kaikki yliopistot ja alat, lähde: KOTA

Professorit ja apulaisprofessorit, kaikki yliopistot 1988 - 2006, kaikki koulutusalat,

lähde: KOTA-tietokanta

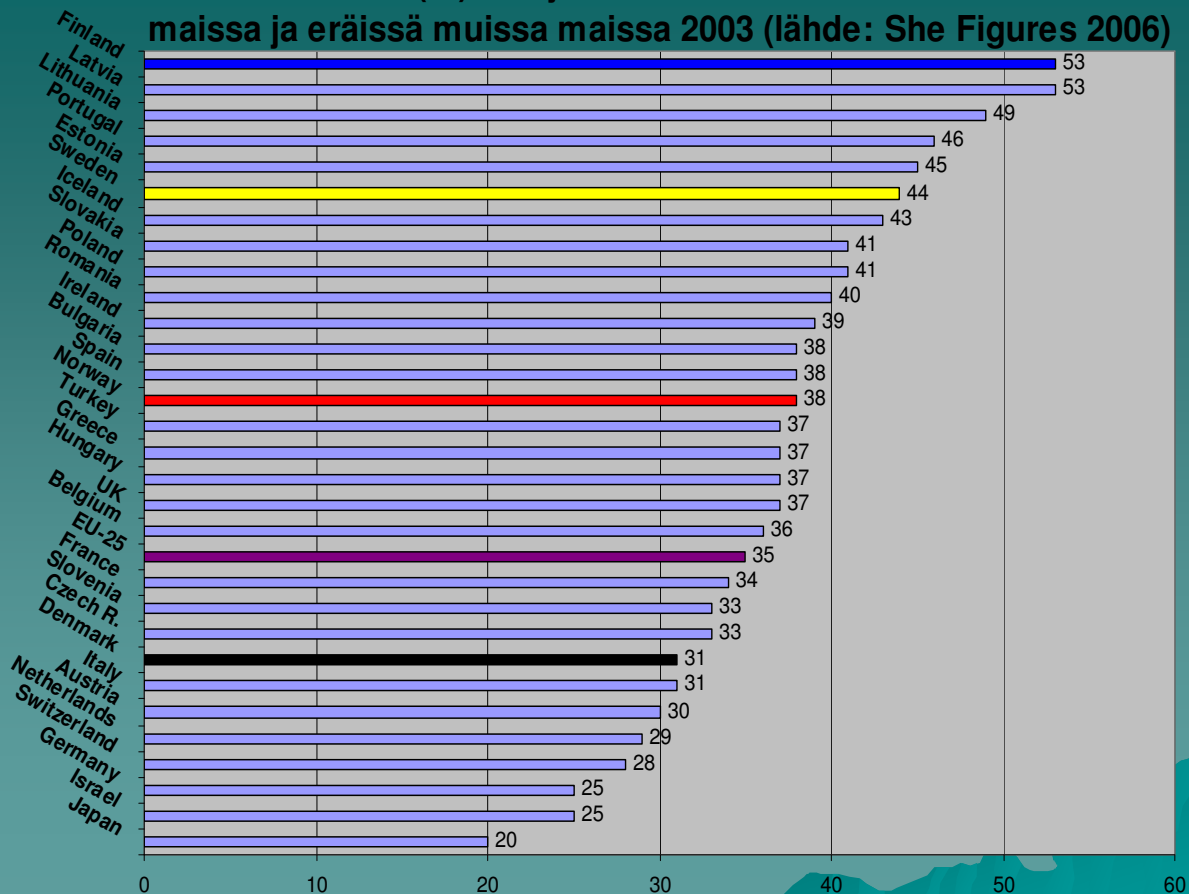
Naisten osuus professoreista tieteenaloittain vuonna 2007, kaikki yliopistot, kaikki tieteenalat (lähde: Kota-tietokanta)

Teologinen	(N= 32)	22 %
Humanistinen	(N= 258)	42 %
Kasvatustieteellinen	(N= 126)	49 %
Liikuntatieteellinen	(N= 11)	18 %
Yhteiskuntatieteellinen	(N= 202)	21 %
Psykologia	(N= 29)	35 %
Terveystieteet	(N= 33)	61 %
Oikeustieteellinen	(N= 67)	14 %
Kauppätieteellinen	(N = 213)	19,5 %
Luonnontieteellinen	(N= 349)	14 %
Maatalous-metsätiet.	(N= 64)	33 %
Teknistieteellinen	(N= 445)	8 %
Lääketieteellinen	(N= 267)	18 %
Hammaslääketieteellinen	(N= 24)	25 %
Eläinlääketieteellinen	(N= 21)	52 %
Farmasia	(N= 30)	27 %

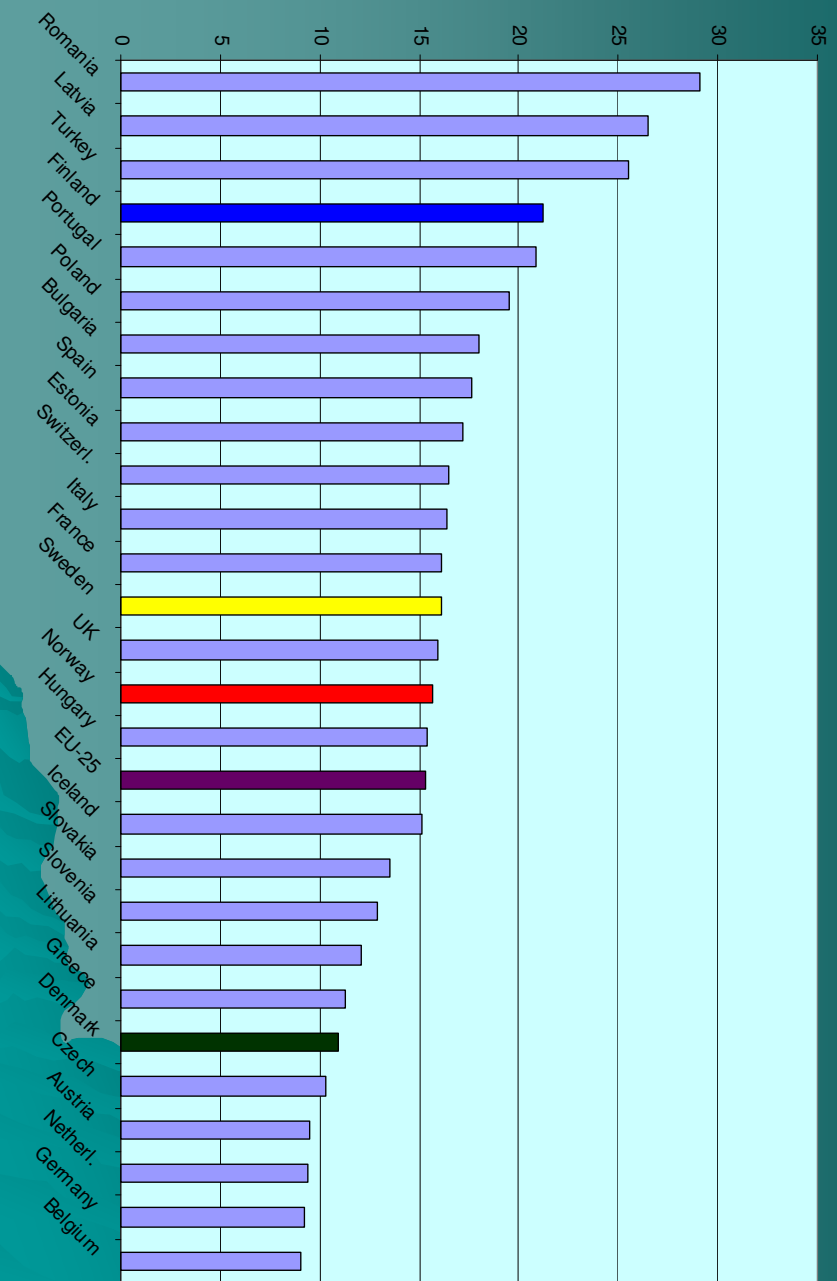
Tutkijanaiset Euroopassa

- ◆ 29 % eurooppalaisista tutkijoista naisia, eniten naisia (35 %) yliopistosektorilla
- ◆ naisia vain 18 % teollisessa tutkimuksessa
- ◆ vain 15 % professoreista (full prof., grade A) naisia
- ◆ Suomessa naisten osuus Euroopan huippua (53 %) yliopistotutkijoista, EU:n keskitasoa teollisessa tutkimuksessa (18%)

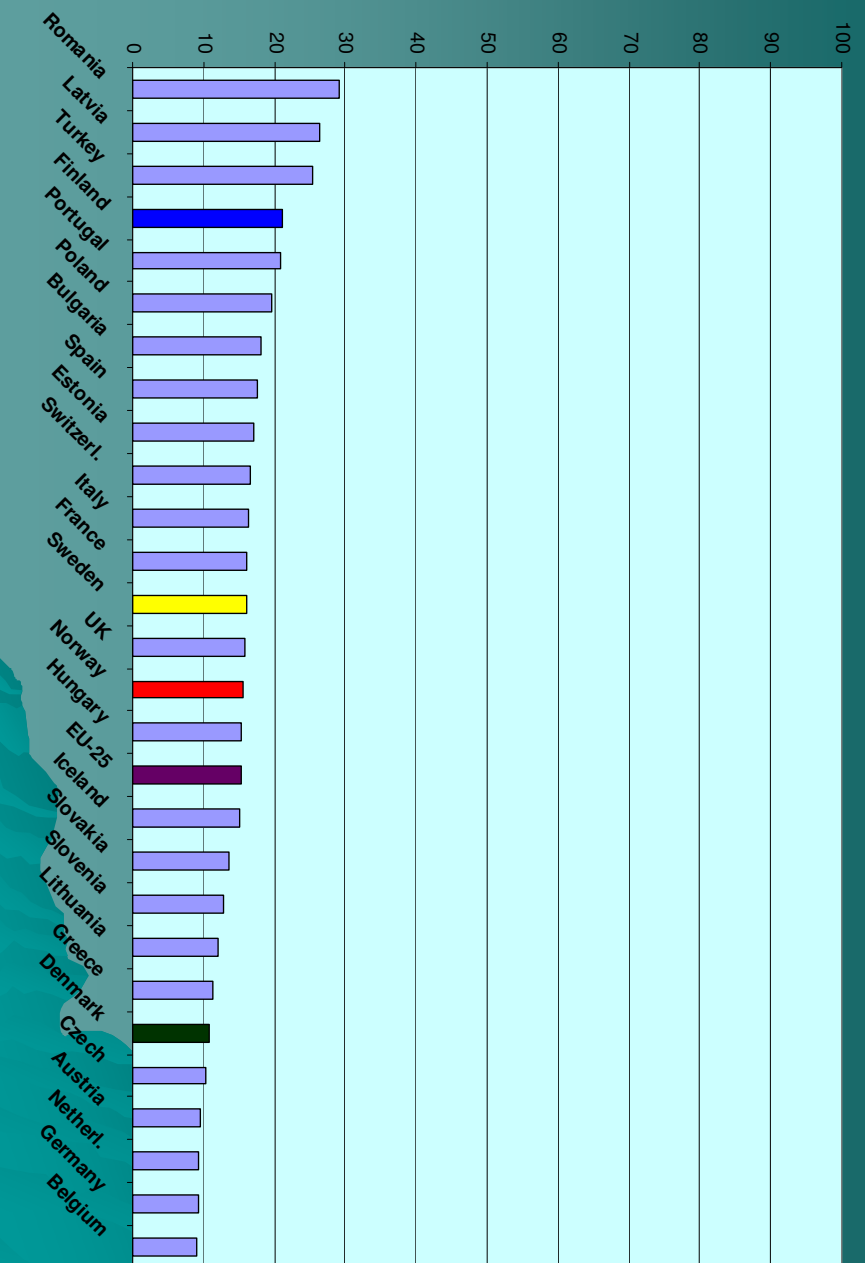
Naisten osuus (%) tutkijakunnasta korkeakoulusektorilla EU-maissa ja eräissä muissa maissa 2003 (lähde: She Figures 2006)

Naisten osuus full professor -tasolla (grade A) Euroopassa 2004
(Lähde: She Figures 2006)

Naisten osuus full professor -tasolla (grade A) Euroopassa 2004
(Lähde: She Figures 2006)

EU edistää aktiivisesti sukupuolten tasa-arvoa tieteessä

- ◆ Vuodesta 1998 eurooppalaisia naiset ja tiede - konferensseja, raportteja, tilastoja, tutkimusta, suosituksia
- ◆ määrällisiä tasa-arvotavoitteita: rahoitushakemusten arvioijista naisia 40%, eurooppalaisista professoreista naisia 25 % 2010

- ◆ Komission tutkimusdirektoraatissa yksikkö Scientific culture and gender issues (aiemmin women and science)
- ◆ virkamiesyhteistyö: ns. Helsinki-ryhmä
- ◆ tiedenaisten tilanne luonnontieteissä ja tekniikassa erityisen huomion kohteena

Tasa-arvon edistäminen

- ◆ Syrjinnän ehkäiseminen
- ◆ Positiiviset erityistoimet
- ◆ Tasa-arvonäkökulman
valtavirtaistaminen

Helsingin yliopisto

- ◆ Tasa-arvolaki velvoittaa
- ◆ Tasa-arvosuunnitelma
- ◆ Tasa-arvovastaava Terhi Saarikoski
- ◆ Tasa-arvoyhdyshenkilöt laitoksilla
- ◆ Syrjinnän vastainen suunnitelma
- ◆ Tasa-arvohankkeille rahoitusta
- ◆ Päätöksenteko pitkälti tiedekunta- ja
laitostasolla

Suomen Akatemian tasa-arvotoimet

- ◆ Tasa-arvolain kiintiösäädös (1995) →
- ◆ myös tieteellisissä toimikunnissa vähintään 40 % naisia
- ◆ Tasa-arvosuunnitelma 2005-2007

<http://www.aka.fi/fi/A/Tiedeyhteiskunnassa/Tutkijanura/Tasa-arvo/>

Tutkijanaiset 25 vuotta tiedepolitiikan asialistalla

1982:

- ◆ Naisten tutkijanuran ongelmat ja esteet. Opetusministeriön asettaman työryhmän mietintö.

1986:

- ◆ Naisten tutkijanuran ongelmat ja esteet. Opetusministeriön asettaman seurantatyöryhmän mietintö.

- ◆ 1994: Tutkijanaisena Suomessa, Tanen ja OPM:n seminaari
- ◆ 1997: Naisten tutkijanuran edistäminen. Suomen Akatemian työryhmän muistio.
- ◆ 2000: Naisten tutkijanuran seurantatyöryhmän muistio (SA)

2006 - 2007

- ◆ 2006: Opetusministeriön tutkijanuratyöryhmän loppuraportti
- ◆ 2006: Opetusministeriö: Tohtorikoulutuksen kehittäminen. Työryhmäraportti 2006
- ◆ 2007: OPM:n toimenpideohjelma tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittämiseksi 2007-2011

Kesto-ongelmia

- ◆ Naisten hitaampi eteneminen tutkijanuralla
- ◆ Piilosyrjintä uran eri vaiheissa
- ◆ Apurahatutkijoiden asema – ongelmat kärjistyvät naisten kohdalla
- ◆ Tutkijanuran ja perheen yhteensovittaminen -
(tutkijakoulutetuilla miehillä korkein lapsiluku)
- ◆ Tietopohja tutkijanurasta yleensä ja naisten tutkijanurasta puutteellinen

OPM:n tutkijanuratyöryhmä 2006:

- ◆ Tutkijanuran kipupisteet:
- ◆ määräaikaisuus vs. pätkätyöläisyys
- ◆ rahoitusjärjestelmän pirstaleisuus
- ◆ tutkijanuran ennakoimattomuus
- ◆ apurahatutkijoiden sosiaaliturvasta ei ratkaisua
- ◆ naisten tutkijanuran eteneminen heikompaa
- ◆ sektorien välinen liikkuvuus vaikeaa
- ◆ vähän ulkomaisia tutkijoita ja tutkijakoulutettavia
- ◆ suomalaisten tutkijoiden liikkuvuus ulkomaille vähentynyt

- ◆ Tutkijanuran yleiset ongelmat kärjistyvät tutkijanaisilla
- ◆ Useita myös konkreettisia toimenpidesuosituksia mutta...
- ◆ OPM:n toimenpideohjelma 2007-2011: "edistetään naisten tutkijanuria".

Uusia haasteita

- ◆ Uuden palkkausjärjestelmän sukupuolivaikutukset?
- ◆ Kansainvälistyminen: kuinka pätkätyösuhteessa olevat perheelliset tutkijat kansainvälistyvät?
- ◆ Tutkimuksen infrastruktuuri jatkuvassa muutoksessa - yliopistouudistus: missä sukupuolivaikutusten arviointi?

Sexism, Support and Survival in Academia

Academic Women and Hidden Discrimination in Finland

Liisa Husu

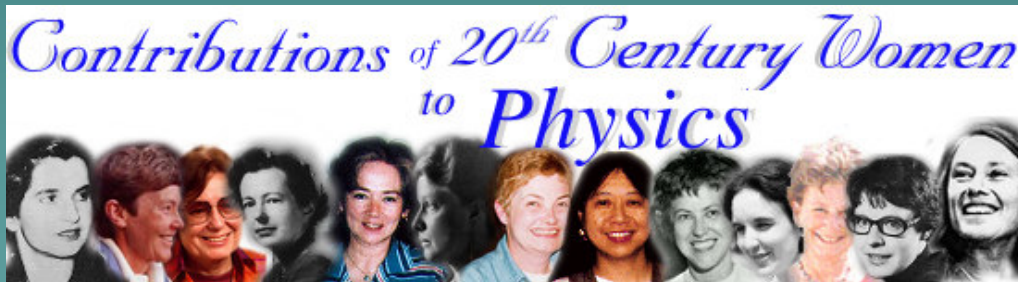
**University of Helsinki, Social Psychological Studies 6, 2001,
ISBN 952-10-0164-x, 383 p.**

- ◆ Husu, Liisa: Naisystävällisempään yliopistoon?
Tiedenaiset ja muutoksen visiot
- ◆ <http://www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/eres/kayt/husu4-21.pdf>
- ◆ Husu, Liisa: Dold diskriminering på akademiska arenor. Högskoleverkets rapport 2005: 41 R.
- ◆ Husu, Liisa ja Kristina Rolin (toim.):
Tiede, tieto ja sukupuoli. Helsinki: Gaudeamus
2005.

Contributions of 20th Century Women in Physics

- ◆ UCLA Library website

<http://cwp.library.ucla.edu/>

Verkkosivusto suomalaisista tiedenaisista

- ◆ <http://www.helsinki.fi/akka-info/tiedenaiset/>

- ◆ (kuva: Esko Roine; Tiedenaisia -näyttelyn avajaiset 2000)

Nobelistinaiset

Nobel-säätiön verkkosivusto

<http://nobelprize.org/>

Luettelo kaikista naispuolisista nobelisteista, linkit heidän elämäkertoihinsa, Nobel-luentoihinsa ja muihin lähteisiin

Helsingin tutkijanaiset ry.

Pääkaupunkiseudun yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijanaisten yhdistys ja edunvalvoja

<http://blogit.helsinki.fi/tutkijanaiset/>

European Platform of Women Scientists

- ◆ www.epws.org, päämaja Brysselissä
- ◆ tiedenaisten verkostojen verkosto
- ◆ rahoitus EU:lta (toistaiseksi)
- ◆ kaikki tieteenalat mukana
- ◆ eurooppalaiseen tiedepoliittiseen keskusteluun osallistuminen
- ◆ sukupuolinäkökulmien huomioon ottaminen tutkimuksessa ja tieteessä
- ◆ tutkijanaisten aseman parantaminen
- ◆ tiedottaminen ja pr

European Network on Gender Equality in Higher Education

- ◆ Säännölliset konferenssit, seuraava Tukholmassa elokuussa 2009
- ◆ Sähköpostilista eq-uni, lähes 400 jäsentä yli 30 maasta, list owner HY
- ◆ Terhi Saarikoski ja Liisa Husu listan moderaattorit
- ◆ Liittyminen: lähetä viesti subscribe eq-uni osoitteeseen majordomo@helsinki.fi.